

MINDSZENT-SZEGVÁR

ÉS VIDÉKE.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . 3 frt — kr. Négy hóra . . 1 frt — kr.
Fél évre . . . 1 frt 50 kr. Negyed évre — frt 75 kr.

VEGYES TARTALMU HETILAP. MEGJELEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ HIVATAL

Diamant Manó nyomdájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények, előfizetési- és hirdetési díjak küldendők.

HIRDETÉSEKET

nyílt-téri közleményeket a kiadó hivatal jutá nyos ár mellett közöl.

Az aradi gyászünnepély.

1890. október 6-án, a magyar szabadságharc 13 vitéz tábornokának istentelen kezek által történt kivégzésének 41-ik évfordulóján hullt le a lepel arról a szoborról, melyet a magyar nemzet kegyelete emelt ama dicső 13 nak, kiknek életéhez fűződő dicsőség történelmünk egyik leglegszebb, haláluk pedig annak leggyászosabb lapját képezi.

Ott áll a szobor Arad város legszebb terén, a szabadság téren, áll és hirdeti Aulich Lajos, gróf Desewffy Arisztid, Damjanich János, Kiss Ernő, Knezich Károly, Lahner György, gr. Leiningen — Westenburg Károly, Lázár Vilmos, Nagy Sándor József, Pöltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignácz és gr. Vécsey Károly vértanuk hazaszeretettét; de hirdeti egyszersmind gyászos halálukat is, mit a magyar nemzet megbocsáthat ugyan, mint a hogy meg is bocsájtotta, feledni azonban nem fogja soha.

Lehullt a lepel s negyvenezer hazafi szemében a fájdalom és öröm könnye ragyogott, lelkesedés tüzetől égő szemekkel és mindent fölül muló gyönyörrel szemléltették a nemzet kegyelete által emelt és a magyar művészet által alkotott remek művet — az aradi 13 vértanu emlékére emelt szobrot.

A nemzet jogos büszkesége, valamint a hazaszeretet pislogó fáklyája hatalmas lángra gyult e látványra.

Az igaz lelkesedés és kitörő örömhanga, melyet az aradi szabadságtéren 40,000 ember egyszerre hangoztatott, az élő magyar nemzet azon kijelentése volt, hogy **élünk, élni fogunk és élni akarunk.**

Lapunk más helyén bőven, talán bővebben is írjuk le a nagy nemzeti ünnep lefolyását, mint azt talán lapunk tere megengedné — mely különben a helyi érdekeknek van szentelve — de a lelkesedés, az öröm és fájdalom könnyűi még ma is szemünkben csillognak, még most is előttünk lebegnek a tisztas, ősz szakálu honvédek alakjai, midőn egymást átölve hangosan zokognak. Látjuk még Klapkát, a vitéz tábornokot, ki számtalan csata golyó zápora között bátran nézett a halállal szembe, látjuk e vitéz tábornokot leborulva sirni.

Még fülünkbe csengenek a szónoklatok; halljuk Tiszti Lajos, Dr. Barabás Béla s az ősz lengyel vitéznek a kivégzés színhelyén elmondott lélekemelő, szép beszédét. Még hallani véljük a sokat szenvedett nőnek, Damjanich nevének zokogását, nem csendesedett még le keblünk erős dobogása, a legjobb akarat mellett sem vagyunk ké-

pesek magunkat a mindennapi életbe beletalálni.

A nemzet hálás kegyelete gyász ünnepé emelte október 6-át, de az 1890 évi október 6-ikán nem gyász ünnepet, öröm ünnepet ült a nemzet Aradon, mert meggyőződhetett arról, hogy vértanúinkat megölhette ugyan a zsarnok hatalom, de szellemük az él és az eszme, a melyért mártyr halált szenvedtek, milliókat lelkesít és milliók eszméjévé vált.

Áll a szobor és állni fog, hogy a késő utókornak hirdesse a hazaszeretet szent érzeményét. Áll a szobor és él a nemzet, a mely minden évben oda fog zarándokolni, hogy lerója e nagyjai iránt a hála és kegyelet adóját.

Rég ki lett adva az a jelszó, hogy borítsunk fátyolt a multakra, felesleges volt e jelszó, mert láttuk, hogy az ország minden részéből egybesereglett magyarok szívében nem a bosszu vagy gyűlölet érzete dobogtatta meg s az ima, mely az ég urához küldetett, nem boszuért könyörgött és az egetverő eljénke egyforma lelkesedéssel szálltak fel szeretett királyunk nevének említésekor, épp úgy, mint mikor Kossuth nevét hangoztatták.

Az eszme, melyért küzdöttek és az alkotmány, melynek védelmezése végett a mártyr halált szenvedték, ma már hála az egek mindenható urának, birja a nemzet és ennek legfőbb védelmezője és őre maga koronás királyunk.

Tova tűntek a multnak sötét árnyai, a nemzet új életre ébredt és ez ébredésének legnagyobb hirdetője az aradi szabadságtéren felállított vértanu szobor.

Az aradi ünnepély lefolyása.

Noha a napi lapok részletesen közölték az aradi ünnepély lefolyását és a közönség egy része azokból értesülést szerezhetett magának mi mégis erkölcsi és hazafias kötelességünknek tartjuk, mennyire lapunk tere engedi — részletesen leírni.

Ott voltunk mi is. Szemtanúi voltunk a nemzeti kegyelet, talán még soha el nem ért imponáns nyilvánulásának. És az a nemzet, mely ily méltóságos nyugalommal tudta ez ünnepet megtartani, az a nemzet, mely nagyjai sírjánál ily áhitattal tud imádkozni, megérdemli még ellenségeinek tiszteletét is.

Az ország minden részéből, százával, ezrével utazott a nép, hogy jelen lehessen a magasztos ünnepélyen.

25—30000-re becsülik az idegenek számát, kik az alkalommal a díszesen fellobogozott, vendégszerető Arad város falai között időztek, biztosan állíthatjuk, hogy mindannyian csak szép és gazdag emlékekkel telten tértek haza.

F. hó 5 én este az egész város fényesen ki volt világítva, különösen a „fehér kereszt” szálló, hol ez este ösmerkedési estély tartott. Itt láttuk összegyűlve hazánk szabadság-

harcának még élő alakjait, a '48-as honvédek, kiknek nevéhez nem egy dicső győzelem emléke fűződik. Itt láttuk őket, a hajdani daliákat a sors és szenvedések csapásai alatt megörnyedten, de még mindig a lelkesültség tüzetől égő szemekkel. Azokat a megható jeleneteket, mik egy rövid est alatt lejátszódtak, hiven elmondani, avagy leírni — nem lehet.

Nem lehet azt a meghatottságot ecsetelni, mely a jelenvoltakat elfogta, midőn látták az öreg, harcédzett honvédeket egymást átölve sirni. Lelkesedni azonban még ma is tudnak.

Különös és szép jelenet volt az, mikor Klapkát egykori bajtársai váluokra vették és mikor ő asztalra állva a mult dicsőségeiről beszélt. Az egész est ily gazdag volt ehhez hasonló jelenetekben.

Másnap, vagyis 6-án következett a tulajdonképeni ünnepély.

Már a kora reggeli órákban gyülekeztek a küldöttek a városház előtti tere. Csakhamar fastői látvány tárult a néző közönség elé. Egysütán érkeztek a küldöttségek, majd a szabadságharc elagott vitézei kivont kardokkal, de könnyes szemekkel.

Innen indult el a menet a minorita templomba. Az imaház nem volt képes magába fogadni azokat, kik imát akartak rebegni a Golgatán élvezettekért, így tehát csak is a meghívottak foglalták el a templom belsejét, mely fekete posztóval bevont és a gyászhoz méltóan feldíszítve volt.

Harangzúgás közben indult innen a menet méltóságos lassúsággal, a legnagyobb csend és rendben a szabadságtérre. Az itt felállítva volt tribün már akkor előkelő közönség által volt elfoglalva, majd a küldöttségek foglalták el a számukra kijelölt helyet. A szobor közvetlen közelében ott láttuk Magyarország egyik legkedveltebb alakját, Munkácsy Mihályt és nejét, mellettük, Klapka tábornokot, Irányi Dánielt, Pulszky Ferencet.

A középső székcsoport első székein a vértanuk özvegyei, rokonai foglaltak helyet: özv. Damjanich Jánosné, gr. Vécsey Károlyné és leánya, Schweidl Béla, Schweidl Armin, Desewffy tábornok testvérei és rokonai: Desewffy Lajos, Pál, István, Gyula, József, Dénes és Arisztid.

Egy negyed 11 órakor, néma csendben hangzott fel a dalárdák gyászda. Ennek végzetével Salacz Gyula polgármester a következő megnyitó beszédet mondta:

„Mélyen tisztelt közönség!

Nemzetünk soha el nem enyésző erénye, a lelkesült hazaszeretet és a hálás kegyelet a mult idők nagy alakjai, jelesei iránt.

Hazánk történetének majdnem minden lapja fényes bizonyítékokat nyújt erről. S mégis ha nemzetünk nagy eseményekben annyira gazdag multján végig tekintünk, a maihoz hasonló ünnepélyt feljegyezve nem találunk.

Pedig sok, igen sok hazánk azon fiainak száma, kik eszmékért, a szabadságért, az alkotmányért küzdve a verpadon haltak meg, bilincsekbe verten börtönben szenvedtek el, vagy a haza batárain kívül száműzetésben multak ki anélkül, hogy — bár mindannyian áldozatok voltak, emlék örökítené önfeláldozásukat, ne vüket,

Igen! mert nemzetünk századok hosszú során át csak szívében örökíthette meg azon jobbainak emlékét, kik magukat a hazáért feláldozták.

S íme a mit hazánk ezer éves fennállása latt elődeink el nem értek, elértük mi utódok, a kik egy magasztos gondolkozásu lovagias király jogára alatt, szabad hazában, szabadon nyilváníthatjuk érzelmeinket s korlátatlanul teljesíthetjük a kegyelet szülte hazafias kötelességeket.

Nagy jelentőségű tehát a mai nap, melyen a magyar nemzet kettős ünnepét ül. Üli a teljes szabadság ünnepét és ünneplé, történetében páratlanul álló azt a tényt, hogy világra szólóan fejezheti ki a haza letűnt nagy fiairól, az apáról fura szálló hála s kegyelet érzetét.

És mégis nem az öröm, hanem a fájdalom, a gyász napja ez.

Lelkünk elborulva az emlékezet szárnyain visszarepül azon szomorú eseményhez, melynek ma negyvenegy éve városunk színtere volt.

A visszaemlékezés elüzi keblünkben az örömet s hazafiai bánattal tölti el azt. A halálos küzdelemben vergődött nemzetnek a megrendítő eseményt követő jajkiáltása e pillanatban is visszhangzik szívünkben s felkelti azon érzelmeket, melyeknek lelkünkre nehezülő sulya alatt leborulva a vérrel szentelt földre, zokogjuk el: legyen áldott emlékek!

Oh mily lesújtó e visszaemlékezés! Keblünket a fájdalom érzete rezgi át; szívünk elszorul, szemünkben a fájdalom könnye csillog. Am adjuk át magunkat mély bánatunknak; öntözzük könnyeinkkel a hős áldozatok sírjait; emeljük fel szívünket a dicsőültek szelleméhez, de azután hálával tekintünk az égre, mely irt adott szívünk vérző sebére s enyhülést hazafiu fájdalomunkra.

Enyhítse fájdalomunkat az a tudat, hogy hazánk elbukott ügye diadalra jutott s hogy így a szobor, mely az elvérzett tizenhárom hős dicsőítésének van szentelve, azon ügy győzelmét is jelképezi, melyért ők a vértanuságot szenvedték.

Adjon enyhülést, hogy a hősök vére nem omlott hiába — termékennyé tette a haza földjét, melyből nemzetünk önállósága, szabadsága erős gyökeret hajtva új életre kelt.

Nyújtson enyhülést, hogy a magyar nemzet, melyet ellenei mindenkorra megtörtnek, legigazottnak, önállóságát elvesztettnek tekintettek,

ujból elfoglalta helyét Európa államainak sorában, birja alkotmányát s bir a jogegyenlőség elvén alapuló oly szabadsággal, a melyet összességében napjainkig soha nem élvezett.

S szolgáljon végre még vigasztalásunkra az, hogy a nemzet, habár 41 év múlva, de méltóan leróvhatja a hála s a kegyelet adóját.

Igen! az Isten nem hagyott el bennünket.

A tegyver kibullott kezünkben, megadással fogadtuk kellemetlen sorsunk csapásait, csak egy támaszunk marad, a jog; s az örök igazság érvényre juttatta azt.

De ha az 1849. október 6-ra való visszaemlékezés még ma is 41 év után annyira fájdalmas az egész nemzetnek, elképzelhető, mily hatásuk lehettek az akkori események reánk, Arad polgáira, kik azoknak közvetlen tanúi valánk.

A balsors nekünk juttatta osztályrészül, hogy hazánk elbukása felett való keserveink mellett, meghalni lássuk harcunk legkiválóbb hőseit.

E közvetlenség végtelenül fokozta hazafiu fájdalomunkat s a lesújtó esemény az áldozatok árnyaival lelkünkhöz volt tapadva.

De rabok voltunk; némának kellett lennie a keblünket dúló mély bánatnak. Ápoltuk ez érzelmet; de leküzdöttük, elfojtottuk azt, remélve, várva egy jobb kort mely után, ha valamikor, egy bizonyára azon időben: buzgó imádság epedett százezrek ajakán.

Vártunk s szenvedtünk!

Midőn aztán angyi gyötrelmes év elmúltával megnyílhattak ajkaink: elsőül emeltünk szót, hogy az aradi tizenhárom emléke hozzájuk s a nemzethez méltóan ércszoborral örökítessék meg.

A nemzet megértette szavunkat s a szoboremelés ügye nemzeti ügygé lön.

Ne foglalkozunk most a létesítés részleteivel, ne foglalkozunk azzal, kiknek érdeme, hogy ezen emlék itt áll; hanem emelkedett lélekkel, fennen dobogó kebellet tekintünk arra, mint a nemzet azon akaratának kifejezőjére, hogy a történelem lapjain kívül ércszobor is adja át az utókornak azok dicsőségét, kik hősi esen küzdöttek s meghaltak a hazáért!

Adjunk hálát a nemzet geniusának, hogy elérhetők a napot, a melyen az ígé íme itt — testté lön.

(A lepel lehull.)

És most legyen ezen emlék örök hirdetője az önfeláldozó hazaszeretőknek, a magyar vitézségnek; legyen hirdetője a nemzet hálájának, a melylyel a haza szent ügyeért elvérzett tizenhárom bü fiának emléke iránt visel-tetik.

És lebegjen felette annak az őszinte kien-gesztelődésnek a szelleme, mely egy lélekké, egy testté forrasztotta össze a népeinek boldogságán teljes odaadással munkálkodó, magasztos hivatását oly példásan betöltő, népei által lelkesült ragaszkodással körül rajongott jó királyunkat és a sokat — igen sokat szenvedett nemzetet, hogy egyesült erővel boldoggá, nagygyá tehessék a hazát.

Isten, magyarok örök Istene add, hogy úgy legyen!

E beszéd végénél a dalárdák a Himnuszt énekelték el. Ezután Zala György lépett az emelvényre s rövid, de magvas beszédben adta át a szobrot Arad városának.

Most Palágyi Lajos odáját szavalta el Somló Sándor nagy hatást keltve.

A szobor leleplezési ünnepély méltó kiegészítő részét képezte Lukácsi Miklós, az aradi honvédegyelet elnökének egy óra hosszat tartó szép beszéde, melyben megemlékezett a 13 vértanú mindegyikéről külön-külön és előadván életrajzaikat és a szabadságharcban folytatott működéseiket.

A leleplezési ünnepélyt a dalárdák által énekelt szózat fejezte be.

Nyolcszázánál több koszoru borította el a szobor talpazatát.

Délután következett az ünnepélynek nem hivatalos része, a mint egyik szonok igen helyesen jegyezte meg.

Ismét a városház előtti téren történt meg a gyülekezés, ugyanolyan sorrendben, mint délelőtt, vonult ki a menet a kivégzési helyre, hova már előzőleg igen sokan kimeutak. Az itt voltak számban főül multák a leleplezésnél jelen voltak, mert a közel vidékről százával jöttek kocnikon és mivel a nagy téren többen fértek meg.

A kivégzési helyen is jelen voltak a vértanúk rokonai, kik a dombon emelkedő emlékkőről foglaltak helyet. Az ünnepélyt a dalárda éneke nyitotta meg, melynek elhangzása után Tiszti Lajos következő beszédet mondotta:

„T. honfiak! . . .

A nemzet jobbjai imént díszes ércszoborban lerótták szabadságharcunk legjobbainak a magyar nép hálátartozása egy részét. Az odaillett külfény s szertartás elmúlt, az ünnep hivatalos jellege véget ért s ide csak a szív, a soha meg nem gyógyuló nemzeti seb fájdalmi jött

TÁRCSA.

A „Mindszent-Szegvár és Vidéke“ eredeti tárcája.

Egy szegény ördög, aki mindig elkésik.

(Komikus rajz.)

(2)

Folytatás.

Fölkeresték tehát a keresztapát. A gróf nyájasan fogadta rég nem látott keresztfiát, leültette társával együtt s elbeszélgettek szépen a multakról, Bálint ur jelen körülményeiről, utazásokról s végre Bálint ur előrukkolt kérelmével.

A gróf gondolkodott, majd aztán bocsánatot kérve kissé távozott s csakhamar egy irással tért vissza.

— Nagyon sajnálom, kedves fiatal barátom szólt a gróf, de kérését már nem teljesíthetem. Im itt az irat. Épen két nappal ezelőtt Solymossy Sándor neveztetett ki az illető megüresedett állásra.

Bálint ur hosszú képet vágott hozzá. Csakhamar ajánlta magát s távozott.

Füstbe ment tehát minden reménye.

Igyekezett haza. Főlpakolt mindent, s

ment vissza nehéz szível s üres erszénnyel.

*

Bálint ur megadta magát sorsának; nem vágyódott többé hivatalnok lenni. Megmaradt csendes otthonában s aztán újra csendben folyt ismét a napok.

Év év után telt békében s egykor jó barátja, ki látogatába jött hozzá, azt a fölfedezést tette, hogy már ideje lett volna egyszer megházasodni, mert utoljára agg legény maradt.

Azt mondta rá Bálint ur, hogy biz' az nem lenne rossz, ő is úgy találja. Bálint ur már negyvenes éveiben volt s a mellett elhízott alakját tekintetbe véve, ugy is nehéz volt már most is őt Don Juan szerepébe képzelni. Dictum factum, kisütötték poharazás közben, hogy mindketten elmennek együtt asszonyért, Kendy is házasodni akart.

Kendy hosszas faggatása után a vén tökéletlen pirulás közt bevalotta, hogy már van szívének ideálja, még pedig Budapesten lakik. Mult otléte alkalmával ismerkedtek meg egymással s egy este a kerepesi uton a hold szemláltára esküdtek örök hűséget egymásnak. A nő vagyonos özvegy volt s amenyire ügyetlen előadása sejtnei engedé, csinos is és Kendy érdeklődését nagy mérvben felkölté . . .

Szokott hosszú készülődése után végre a

lehető legnagyobb díszbe csapva magát Bálint ur, elindult Kendyvel a másodszori uton Budapestre.

Minden nagyobb baj nélkül elérkeztek a fővárosba s szállást fogadtak. Pár napig Bálint ur szünetet tartott, hogy előkészítse magát a küszöbön lévő, vivandó nagy hódító hadjáratra, de most már, okulva multkora kalandjából, szigorúan tartozkodott a társaságtól. Megkérdezte, ki a leghiresebb magyar szabó Pesten s annál rendelt meg a maga számára egy átillát more patrio s míg az elkészült, szemlélődve tölté az időt majd otthon pipázva, majd az utcán a kirakatokat szemlélve, rendesen magányosan, mert Kendy többnyire máshol járkált.

Egyszer épen a kerepesi uton megy végig Bálint ur, amint hirtelen egy rendőr ugrik elő.

— Ha, há! megcsiptelek valahára gazember, de már az én körmeim közül nem szabadulsz ki, olyan szent, minthogy én Mihászna András vagyok — szólt s azzal nyakon csipte a szerencsétlent s elkezdte magával vonszolni.

Bálint ur a rémület első perceiből föleszmélve hamarjában el sem bírta gondolni a helyzetet, melybe jutott. Csak nézett bambán a rendőrrre, az meg csak cipelte erőszakkal tovább.

— De uram, — szólt végre Bálint ur, —

el könyűt hullatni e megszentelt földre, melynél drágább, kegyeletreméltóbb s nevezetesebb e hazában és sehol a földön nincs.

Mit a hittelt eltelt s magát annak szentelt keresztény zarándok érez, midőn az Üdvözítő megfeszítettetésének színhelyére a Golgothára lép! kell hogy érezzék önk most e helyen, melyen állanak, hol a nemzet, az igazság, az emberiség, maga az Isten ellen egy nagy bűn lett elkövetve, ahol egy rövid óra alatt annyi nemes élet lett a bakó által kegyetlen módon kioltva, hogy annak okozói századok alatt nem képesek azt a magyarnak kipótolni.

A nemzeti hála és művészet fényében imént fölragyogott szoborra a fájó visszaemlékezés sötét leplet borít e pillanatban szemünk elé, siri hangokon gyászos legendát fuval felénk az enyészet s e percben csak aényt látjuk a maga iszonyatosságában, amint a legdicsőbb tizenhármát, a magyar történelem e fenséges alakjait erőszakosan életüktől fosztják meg. . . .

A bilincsbe vert, az árulás és tulerőtől legyőzött, az akkor mindenét elvesztett nemzet tehetetlenül, megdermedten áll e második nagy-pénteki katasztrófával szemben s fájdalomtól vonagló szívvel sóhajtja: „Van e még ut fel az égbe, az élő Isten elébe? S imádkozni szabad-e még. Fölhat-e Uram feléd? Siess Uram, jövel. Mert a sátán neved árán, rettenetes dolgot mivel! . . .“

Két halált szenvedtek ők; s nem az fájt nekik legjobban, mit a bakó mért rájuk, de a marcangoló gondolat, hogy velük nemzetük joga, tenger vér árán szerzett szabadsága is hosszú időre, talán örökre sirba szállt. . . .

A lelküket Prometheus szívet tépett keselyüként gyötört azon hiedelem: hogy annyi mythos-szerű hősiesség, annyi magasztos honfiai erény, a haza oltárán hozott annyi áldozat és titáni erő talán hiába pazaroltatott el s hogy az ármány és gonoszság pokoli műve győzött minden fölött, ami isteni akkor e földön létezett. . . . Az a vértanaság volt nekik a halálnál is kínosabb, amelyet Világos után a bitóig szenvedtek.

Már kivégeztetésük előtt átszenvedték ők mint férjek és apák, a földi lét minden kinszenvedéseit. Utolsó napjaikban már tudták, hogy forrón szeretett hitveseiket, életük őrangyalait s gyermekeiket nem látandják, soha többé ke-

mit akar velem? Kit bántottam én, mit tettem, hogy . . .

— Majd megtudod gazember, csak előre most szónéklül. — Mit volt mit tenni, belenyugodott helyzetébe.

Végre egy nagy épülethez értek. A rendőr sugott egy ott álló szolgának fülébe valamit az fogta Bálint urat karjánál fogva s elvezette egy sötét helyre, amit könnyelven úgy hívnak hogy „dutyi.“

Szegény Bálint ur savanyu ábrázatot vágott szomorú helyzetéhez. A nap hátra levő részét s az éjt ott töltötte, míg végre másnap reggel kivették őt a kihallgatásra.

Ijedelmébe és zavarában összebeszélte mindent s bár valomása után esztani keztek, hogy tévedés forog fenn, de azért letartoztatták s hivatalosan irtak Bálint ur falujába, hogy szavaiknak valóságát kitudják. Addig pedig míg válasz nem érkezik, mint gyanus egyén őrizet alá helyeztetett.

Negyednapra végre megérkezett Z. községből a bírónak saliangos, kacskaringos stilsban irt levele, mely kimerítően referált a Bálint ur személyére vonatkozó kérdésekre.

E levél alapján őt azonnal szabadlábra helyezték. — Sietett azonnal vendéglőjébe.

(Folyt köv.)

lükre nem fogják ölelhetni. . . . Ti bánatos özvegyek és árvák, kiket a végzet megtartott, hogy élő örök szemrehányásként vádoljátok ember és Isten előtt dicsőült férjeitek és apáitok elvesztőt, kik még egyszer, talán utolszor eljöttetek e helyre, hol mindenetek, mi szeretett s drága volt nektek, elveszett, — csak ti tudjátok, mit érezhettek, mit szenvedhettek ők, kik nem csak titeket, de azt, amit nálatok is jobban szerettek: a hazát is elvesztettnek látták! Oh ti méltán sirhattok s mégis egy ocean könyűtök nem képes eloltani a ti égető fájdalomokat, kik bennük az egész mindenséget elvesztettetek! . . .

* * *

S mit éreztek most ti az ország minden tájáról idezarándokolt s általunk a legmélyebb rokonszenvvel üdvözölt t. volt honvédbajtársak e helyen, kik velük küzdtek a nemzet szent harcában, kik magukkal ragadtak benneteket a legbátrabbak hősiességével a dicsőség utjain, kik annyi és oly fényes győzelemre vezettek, kiknek napként ragyogott hazafiságuk és önzetlen jellemük sugarai a ti fejetek köré is glóriát vont, — a ti bánatotok még hasonlíthatlanul mélyebb és gyötrelmesebb lehet másokénál, kik csak a történetírók és költők époszaiból értesültek 1848-49 félésteneinek tetteiről!

Nekünk kedves bajtársak, nem a fényes éreszobor, nem az emlék- és díszbeszédok hirdetik, kik voltak a dicsőült tizenhármak; szívünk s lelkünkbe állandóan bevésve az ő fenséges, de egyszersmind oly gyászos emlékü, amelyhez hasonló a világ egy seregének sem jutott. S miként a föld egy antik s ujjabbkori népe sem vivot még szebb, magasztosabb célu s törvényesebb harcot, mint akkor ez a sok ellenségtől körülvevett s számban kicsi magyar: egy egy hadsereget sem fosztottak még meg soha egyetlen helyen, egy rövid óra alatt annyi dicső hős vezértől, mint bennünket 1849 október 6-án.

Előttetek bajtársak, nem szükséges vázolni, kik voltak Damjanich János, Kiss Ernő, Vécsei Károly gr., Aulich Lajos, Nagy Sándor, Török Ignácz, Lahner György, Knezić Károly, Pöntenberg Ernő, gr. Leiningen Károly, Sweidel József, Dessewffy Arisztid és Lázár Vilmos. Ott voltatok, láttátok, mintha csak mindenik a legendák szent Lászlójaként kelt volna ki ércsírjából s harcolt volna lángsörényü paripán, mintha csak a Niebelung-hősök ujaltak volna föl bennük: egy küzdöttek óriások erejével!

Azért szép és magasztos volt haláluk, mert a hazáért, a szabadságért, a nemzet becsületeért áldozták föl földi életüket, egy nagy eszme sugárkoronája ragyogta be bitójukat, mely akkoriban a legjobbak nemesi cimerevé avattatott — s meghaltak a tudattal, hogy nevük s emlékü örökre bevésve nemzetük történelmébe, mely fenséges apotheosisban hirdetni s zengeni fogja dicsőségüket, míg csak magyar lesz e földön.

És ti derék jó lengyel bajtársak, leghőbb testvérei a haza és szabadságszereteten, jó és balsorsában a magyarnak! Ti eljöttetek most is, átkeltetek a Kárpátokon, hogy egy könyűt szenteljete a szabadság vértanui emlékének, miként eljöttetek akkor, hogy magyar testvéreitekkel együtt harcoljátok a népjog és szabadságért. Ismerünk benneteket, nemzeti fájdalomokat, a százados harcot, mely a Visztu'a partjain a lengyel fehérsas hősziü testét a szabadságért omlott vérral pirosra festé. Ismerjük a lengyel előszobrot, melynek sebeit s szenvedéseit Európa fájdalom, már oly sok évtized óta hidegen nézi. Egyedül csak a magyar tekint fájó részvétellel felétek s hálás emlékezetében tartja, hogy midőn 1848-ban hazánkban földeregett az ébredő szabadság fényes hajnala, légiószámra küldte vitéz fiait a lengyel haza a magyar harcterekre

s ott volt a lengyel faj mindenütt, a hol leg-sűrűb volt az ágyuk tüze s a kozákok lándzsája. . . . Fogadjátok testvér-nemzeti köszönetünket, vigyétek meg e nekünk oly szent helyről hű bajtársi üdvözlötünket vitéz hazátok fiainak és tolmácsolják nekik a magyar nép erős hitét: hogy szabad lesz még a lengyelek hona, hogy veletek hangoztatjuk: Jesce Polska nyezginela! . . . Egy volt az ellenünk, ki 1849-ben letiporta a mi szabadságunkat is, egy a közös ellenségünk ma is, kivel mind kettőnknek — ha üt az óra — Isten segítségével győzelmesen kellend leszámolnunk! . . .

* * *

A végzet, mely századokon át úgy akarta, hogy szabadságunk s alkotmányunk drága fáját folyton legnemesebbjeink vérével öntözzük, nemzeti létünk oltárán a legfájóbb áldozatokat hozzuk, — immár megelégette szenvedéseinket. Nemzetünk, mely megbűnhötte már a multat és jövődöt, szent hagyományként őrzi s részben már megvalósította a nagy eszmét, melyre a dicső tizenhármát a vértanasága lelkesíté. . . ki nem alvó Vesztá-tűzként él az ma is az utódok keblében s megfogja hozni gyümölcseit. Vértanuiink bitói alul újra kisarjadazott nemzeti alkotmányunk s szent-István koronája a hű magyar nemzetével kibékült s azzal jó és balsorsában összeforrt fölként magyar király fejét ékíti ismét.

Ha pedig a lét vagy nem lét fekete koczkáját vetnék majd ismét fölöttünk s újra be kellend mutatnunk a nagy áldozatot, vértanuiink fölmagasztosult szelleme léssen velünk dicső emlékü, mint a bibliai tüzoszlop, jár majd előttünk s ha a végzet úgy hozza magával, ép oly lelki fenséggel, oly hősies elszánt-sággal fognak ismét tudni e nemzet fiai meghalni e hazáért, szabadsága s önállóságáért, miként ők haltanak s jogosult önérzettel dörmöghetjük újra elleneink fülébe:

„A mikor eljött a zugó vihar
S mindent letiprott retentő haragja,
Hogy szív szakadt meg s lehullott a kar:
Nem birt velünk! Mi élünk, meg se törve,
Meg se fogyva, él még a magyar! . . .“

Nemzeti dicsőségünk s gyászunk országosan ünnepelet s megsiratott vértanui! legyen emléktek mindörökön áldva s dicsőítve Magyarországon minden fiától! szívünk s lelkünk egész bevétel kérjük a szenvedő népek Istenét: teljesedjék be szivetek legszentebb vágya, melyért drága éltetek kioltatott, — legyen viruló s dicső e hon, az egyetértés égi kapcsai fűzzék össze különböző ajku népeit, a polgári erények hervadhatlan virágai dusan tenyészzenek e földön, melyet annyi nemes vér öntözött. . . hirdessék még évezredek, hogy él a magyar, szabad hazában, egyetértésben, a művelt népek rokonszenves tiszteletétől környezve, s Kárpátoktól Adriáig hangozzék mindörökké: éljen a szabad, a független, a hatalmas Magyarország!

E beszéd végeztével Dr. Barabás Béla lelkes hangon mondotta el a következő beszédet:

„Hozzád tekintünk fel hatalmas Isten; az élet küzdelmeinek fegyvereit egy kis időre eldobtuk magunktól, hogy megtisztult lélekkel áldozunk a honfiai kegyeletnek. Megnyitjuk előtted szívünket, hallgasd meg e szent helyről feléd szálló fohászunkat.

Midőn az Ur templomában az áldozat szent tűzével bevilágítottuk az emlékezet homályába, midőn az engesztelődés áhitatos hangján imádkoztunk elhunyt kedvesünkért, akkor megszünt még egy utat, lemegyünk a templom üregébe, elmegyünk a sírhoz s némán, de a fájó érzés keserűségével leborulunk a koporsóra, oda térdepelünk a hantokra s kizokogva csendesen magunkat: így könnyebbitjük meg szívünket, így tesszük újra szabaddá lelkünket.

Egy nemzet osztatlan imája szállott fel ma az egek Urához, egy nemzet áldozattüze

lobogott ma a honfiai dicsőség oltárán, egy nemzet emelt ma örök művet hősei emlékének s midőn a hazaszeretet és a nemzeti dicsőség lélekemelő imáját elmondottuk, akkor attól a szent oltártól lejtünk ide e csendes helyre, hogy az enyészet ez egyszerű keresztjénél, a hősök kiontott életének gyászterén leboruljunk, emlékezzünk, imádkozzunk.

Arad szabadságterén, a multnak dicsőségét, a jelennek elismerését s a jövőnek biztató glóriáját örökölte meg az érc és a kő a föld felett, azt a helyet a nemzet hálakegyelete s a művészet fenséges remeke avatta fel oltárnak, — de ez a hely itt maga szent, szentebb talpalatnyi földje nincs e hazának, mert ezt hősök halála, vértanúink kiontott élete szentelte meg.

E hely pusztasága, elhagyottsága, ez az egyszerű emlékdomb, végpontja a jogai védelmében feltámadott nemzet igaz küzdelmeinek, gyásztere a kiszendések legszomorubb órájának, — de minden fűszála, minden porszeme hősökről, nemzeti dicsőségről, szabadságról beszél!

Ti félistenei, apostolai, bátor harcosai a nemzet igazságos küzdelmeinek!

Mennyi dicsőség, hány fényes győzelem fűződik nevékhöz, lelki erejük óriási hatalmával, szívük minden dobbanásával küzdöttek ők e nemzetért. A harc tűzében nem véreztek el, az ellenség által nem győztek le, de Világos kiragadta kezükből a hősi kardot, láncot kovácsolt belőle s bilincset vert a hősök kezére. És midőn a penészes börtön négy fala közül kihallatszott a fájdalom és kétségbeesésben megázott lánc csörgése, ez mindannyiszor a félelmet támasztotta, a lelkiismeretet riasztotta fel a nemzet jogait eltipró hatalmasokban, — el kellett a lánc csörgését némitaniok, el kellett fojtaniok a fájdalom kitörő szavát s a magyar nemzet tizenhárom hős tábornokának meg kellett halnia.

Izonyu nap, — borzasztó való! A vértanú tornyából a fuvó szél messze elvitte a lélekharang rémes kongását, a tizenhárom hős égbe szállott lelkének szállott az, de ugyanazzal, egy elnyomott nemzetet vonszoltak sirja széléhez! . . . Nem a gyűlölet hangja szól belőlem, hanem a keresztényi szeretet engesztelő szavával kiáltok fel: „Bocsásd meg Isten bűneiket, mert nem tudták, mit cselekszenek!“

Ma 41 év után, a sírjához vonszolt nemzet feltámadva, új életre kelve, ime eljött ide; az ország minden részéből zarándoktra keltek a honfiak, hogy évtizedek kegyellettartozását lerójják.

S 41 év után, ime első sorban itt vannak a megdicsőült hősök méltó bajtársai, meg is fogyva s az élet viszonyosságai által meg is törve.

Láttatok-e már erdőt, melyen a szélvész tört keresztül, melyet megtépett a zugó vihar s összeroncolt a tomboló elemnek minden neme — kipusztulva az erdő, letarolva a koronája, csak egy-egy kimagasló törzs hirdeti még az egykor lombos erdőnek büszkeségét, virulását dicsőségét.

Nézzétek s üdvözljétek ezt a kimagasló törzsöket, a vészes idők maradványait, az öreg honvédek még élő alakjait; tiszteljétek s becsüljétek meg azt a nemes büszkeséget, melyet szívükben éreznek, mert ők együtt küzdöttek az itt kiszendett vértanúkkal, együtt tették kockára életüket hazájukért.

Ki tudja hányan utoljára vannak most itt? A hazának messze tájékaról sereglettek itt össze s miként a bibliai Simeon, aki Jeruzsálem templomában várva-várta, hogy a született üdvözítőt megláthassa, akként várták öreg honvédeink a vértanúk szobrának leleplezését, hogy azzal az öreg honvédeink Simeonnal ők is felkiálthassanak: Uram, uram, most már bocsásd

el a te öreg szolgálót, mert szemeim látták nemzetem kegyeletének lerovását.

És ime eljötték ide a megdicsőült hősöknek és a szabadságharc lelkes honvédeinek gyermekei, unokái, a mostani nemzedék, az élő ifjuság!

Aki nem tanult meg imádkozni, menjen a tengerre; aki nem érzi minden dobbanásában a hazaszeretet lélekemelő melegét, — az jöjjön el ide! A tenger vészé Istenhez térít, — a vértanúk szentelt hantja megtanít a szabad eszmékért lelkesedni, megerősít a vészes napok kétes helyzetében s a hősök emlékének, példáján felmelegedve áldozatra szánjuk életünket.

Hazám ifjusága, nemzetem jövője, reménye, büszkesége, ide seregeljétek!

Hozzátok el ide lelkesedni tudó sziveitek, hozzátok el ide a hősöket megillető babért s midőn a multak gyászszélmei megrezgették lelketek hurjait, akkor törüljétek le azt a könnyet szemeitekből s dicsőenket zengjen ajkatok a magyarok Istenéhez, hogy oly férfiakat adott e nemzetnek, kiknek élete a hazáé volt, haláluk a hazáért volt.

Itt merítetek lelkesítő példát, itt szedjétek magatokba erőt és bátorságot a bizonytalan jövő küzdelmeihez s ha netán eljő az idő ismét, midőn újra hangzik szerte e hazában a nemzet szabadság dalnokának riadója: „Talpra magyar!“ akkor a vértanúk szent szelleme bátorítólag jelenjen meg lelketek előtt, akkor a nemzet ezredéves jogaiért lobogó zászló alatt mindnyájatok ajkáról visszhangozzék lelkesedétek szava: „A magyarok Istenére esküszünk!“ . . .

Ti pedig hazám lelkes polgárai, kik messze földekről magatokkal hoztátok az egész nemzet szíve dobbanását, érzelmeit, — tépjétek le egy száraz fűvet, vegyétek kezetekbe egy párányit e föld porából s vigyétek el családi tűzhelyeitekre, polgártársaitok közé, mutassátok meg a száraz fűvet, szórjátok el a port, hadd szentelje meg a vértanúk vérével áztatott por a levegőt, hadd szívja be ezzel minden ember a szabadság szellemét, a vértanúk kegyeletét, a hazának szeretetét s így telítve a levegő: minden ember legyen ember és magyar, akit e föld hord s egével bítakar!“

És most a vértanúk szentelt földjén Arad város lelkes ifjuságának nevében ime leteszem a kegyelet koszorúját.

Megdicsőült hősök! A mi lelkünk emelkedjék fel a ti szellemetekhez, a ti szellemetek szálljon a mi szívünkbe s így a nemzeti génus az élők hangjával együtt imádkozza:

Isten áldd meg a magyart!“

Ezután Éder Rudolf lengyel születésű magyar honvéd beszélt a lengyelek barátságát ecsetelvén a magyarok iránt.

A beszédek végeztével a dalárda a szót énekelte és ezzel e fenséges ünnepély végét ért.

Szem nem maradt szárazon a beszédek alatt és azok végeztével ezreknek a szív mélyéből eredő zokogása tanuskodott arról, hogy a vér, melyet kiontottak a hősök, nem folyt hiába s a dicső vértanúk halála megtérné a maga gyümölcsét.

Hisszük, hogy a magyarok Istene meghallgatja azt az áhitatos imát, melyet a nemzet küldöttel ott a hazá legszentebb földjén, a magyar Golgotán mondottak.

Ugy legyen! mert „megszenvédte már e nép a multat és jövendőt.“

„Szépirodalmi könyvtár.“

(A „Mübarátok Köre“ védnöksége alatt álló könyvkiadó vállalat.)

Hosszu idő óta irodalmi viszonyaink sívárgása állandó panasz tárgya a sajtóban. Közönségünk mindinkább elszokik a szépirodalom pártolásától. Rendkívüli esemény, ha egy-egy kimagasló tehetség műve nálunk behozza a ki-

dás költségeit. Még rendkívül, ha egynél több kiadást ér. Mindennapi dolog ellenben, hogy felkarolásra méltó tehetséget tanusító munkákat is visszaüt a közönség közönye.

Fényes tehetségek vesztek már el így a magyar szépirodalomra nézve. Nagy reményekre jogosító talentumok vonattak el a viszonyok e mostohasága által a maradandóbb becsü alkosztól.

Ez elszomorító viszonyok meg nem állhatnak, nem maradhatnak így. A magyar társadalom elsőrendű feladatai közé tartozik pártolni a hazai irodalmat. Ma, midőn erősebb mint valaha, vissza kell térnie a forráshoz, melyből annyi magasztos dal, annyi becses alkotás fakadt késő nemzedékek gyönyörködtetésére is. Nem áldozat hozása, csak érdeklődés és jóakarattal kell a magyar szépirodalom ügye iránt, csak az, hogy tekintse hazafias kötelességének mindenki, évenként jó könyveket olcsó áron beszerezni.

Sohasem kínálkozott erre kedvezőbb alkalom, mint most.

A főiri társaságból alakult „mübarátok köre“, mely mélyen érzi jelenlegi irodalmi viszonyaink tarthatatlanságát, számos kitűnő író ajánlatára elvállalta védnökségét a „Szépirodalmi könyvtár“ cím alatt alakult irodalmi vállalatnak, mely, ha országsszerte — mint remélhető — kellő pártolásra talál, íróinknak és irodalmunknak egyaránt nagy előnyére fog válni.

Arról van szó, hogy a közönség évenként tíz forintért legalább is tizenkét kötet eredeti munkát kapjon legjobb nevű régiebb és fiatalabb íróinktól: regényeket, beszély-, tárca- és rajzgyűjteményeket, költeményeket, színműveket, irodalom- és művelődés-történeti, művészeti kritikái stb. tanulmányokat.

A vállalatnak az lévén célja, hogy az irodalmi termelést növelje és mentől több hivatott tevékenységnek nyújtson tért a munkálkodásra: a tizenkét kötet minimumát képezi annak, a mit a mübarátok könyvtárának tagjai évenként tíz forint tagsági díjért kapni fognak.

Ép azért a vállalat úgy van tervezve, hogy minden további ezer tag után az évenként kiadandó kötetek száma kétszöröző szaporodni fog.

E szerint nincs kizárva az a lehetőség, hogy a tagok évenként tíz forintért tizenhat-husz kötet eredeti munkát kapjanak legkiválóbb tollú íróinktól.

A tagok számának emelkedésével fog arányban állani az írói tiszteletdíjak növekedése is. Az alapítók szemei előtt lebegő cél első sorban az, hogy a szellemi munkának legmagasztosabb neme, az irodalmi termelés előmozdításék oly tiszteletdíjak által, melyek legalább némi arányban állanak a magyar értelmiség számával s az illető munkák becsével.

Vissza kell terelelnünk a hivatott tehetségeket a magyar szépirodalom elcsendesedő berkeibe.

Lehetséggé kell tenni a magyar írónak, hogy idejét és munkakedvét, ambícióját és lelkesedését a biztos jutalom tudatában nyugodtan szentelje nagyobb alkotásokra.

A közönségnek hatalmában áll minden nagyobb anyagi áldozat nélkül megvalósítani a „Szépirodalmi könyvtár“ alapítóinak tervét. Mert nem áldozat, hanem gyümölcsöző befektetés megszerezni tíz forint évi tagsági díjért legkevesebb tizenkét kötet eredeti magyar művet, mely ha könyvtárusi úton hozatnék forgalomba, legalább is 25—30 forintba kerülne.

A tagok évenként oly csinos kis könyvtár birtokába jutnak, mely díszre lesz minden ur háznak s ékessége a családi olvasó asztalnak. Sorra megszólalnak e vállalatban régiebb és újabb íróink legtehetségesebbjei s remélhetőleg rövid idő alatt meghódítják a vállalat számára az olvasóközönség minden rétegét.

Lehetetlen, hogy a magyar értelmiség,

mely ismeri az irodalom rendkívüli hatását a nemzeti életre, ne méltányolja a „Szépirodalmi könyvtár“ alapítójának kezdeményezését.

Azért reméljük, hogy a magyar intelligencia és a közélet összes tényezői, a szép és nemes írást lelkesítő művelt hölgyközönség saját ismerősei körében lelkesen fogja ajánlani e nagy fontossággal bíró magyar irodalomterjesztő vállalatot és nem lesz senki a ki elutasítja magától az eszmét, melyhez hazai szépirodalmunk felvirágzása van kötve.

A „Szépirodalmi könyvtár“ cím alatt alakult vállalatíróinak díszes sorában ott látjuk hazánk legjelesebb íróit, nevezetesen: Fekete József (igazgató), Jókai Mór, dr. Falk Miksa, Degré Alajos, Rákosi Jenő, Revickyné B. Lenke, Ágai Adolf, Komócsi József, Szana Tamás, Ábrányi Emil, Bartók Lajos, Szinnyey József, Borostyáni Nándor, Váradi Antal, Kenedi Géza, Gelléri Mór, Simonyi Zsigmond, Szatmári Mór, dr. Molnár Antal, Margittay Dezső, Benedek Elek, Szabó Endre, Marcali Henrik, Pulszky Ferencz, Fenyvessi Ferenc, dr. Silberstein Ötvös Adolf, Gerő Károly, Bársony István, Sziklai János, Strausz Adolf, Sebők Zsigmond, Kada Elek, Hevesi József, Pósa Lajos, Sztojanovits Jenő, Sturm Albert, Prém József, Porzolt Kálmán, Szécsi Ferenc, Kürthy Emil, Márkus József, Gabányi Árpád, Bródy Sándor, Murai Károly, Kozma Andor, Radó Antal, Adorján Sándor, Palágyi Lajos, Ambrus Zoltán, Palágyi Menyhért, Rudnyánszki Gyula, Fenyő Sándor, Kelemen Béla, Kabos Ede, Malonyay Dezső, Vészi József, Varsányi Gyula, Rákosi Viktor, Hock János, Incédy László, Karcag Vilmos, Justh Zsigmond, Abonyi Árpád, Tábory Róbert, Fábi Béla, Beksics Gusztáv, Szomaházy István urakat, kiknek nevei elég biztosíték arra, hogy a belépők jeles munkákhoz fognak jutni.

A vállalatnak szabályzata így szól:

1. Minden egyes megrendelő a „Szépirodalmi könyvtár“ című magyar irodalomterjesztő vállalatnak tagjának tekintetik.

2. Minden tag, irodalom-pártolásának elismeréséül, remek díszlevelet kap, mely minden uri háznak büszkeségét fogja képezni.

3. Évi díj 10 forint.

4. Az évi díjért minden tagnak évenként legalább 12 kötet eredeti magyar mű küldetik, melyek csakis a „Szépirodalmi könyvtár“-ban jelennek meg.

5. Kétezer felül jelentkező minden újabb 1000 tag után évenként két kötetrel több fog a megrendelőknél megküldetni, úgy hogy 10 forint évi díjért esetleg 14—16, sőt még több kötet kerül kiadásra.

6. Minél több tag lesz, annál több kötet jelenik meg ugyanazon díjért.

7. A tagsági kötelezettség csak három évig tart, mely idő alatt a tagok csekély fizetésért egy gazdag tartalmu magyar szépirodalmi könyvtár hírtokába jutnak.

8. A vállalat vezetésével Fekete József szerkesztő van megbízva, egy tizenkét tagból álló bíráló bizottság közreműködése mellett. E bizottság elnöke gróf Csáky Albinné, tagjai: Benickyné B. Lenke, Frankói Vilmos püspök, Váradi Antal, dr. Silberstein, Ötvös Adolf, Szana Tamás, Ambrus Zoltán, Wohl Janka, dr. Kenedi Géza, Bartók Lajos, Hevesi József, Ábrányi Emil, Rákosi Viktor.

9. Az évi díjak egyszerre vagy fél évenként fizetendők, legcélszerűbben postán a következő cím alatt:

„Szépirodalmi könyvtár“ Budapest VII. dohány-utca 12. szám.

A könyvkiadó vállalat védnökségét a Műbarátok Köre, választmányának f. é. május 6. 16-án tartott gyűlésén hozott határozata ér-

telmében, s a vállalat pártolását tagjai s a nagy közönség szives figyelmébe ajánlja:

Gróf Csáky Albinné a „Műbar. Kör. elnöke.
Gróf Desseffy Aurélné a Műbar. Körének elnöke.
Dr. K. Lippich Elek a Műb. Körének titkára.

LEVELEZÉS.

Oh bár tudnánk e sorokban oly állapotokról tudósítani a t. olvasót, melyek anyagi és szellemi előhaladásunknak adnának kifejezést? De — fájdalom, — hogy ilyesmikről nem adhatunk értesítést, minthogy részint csapások, részint emberi gyarló eseményekről írhatunk csak, melyek elszomorítanak bennünket, látva azt, hogy nemes dolgokat művelnek, nemtelen dolgokra is engedik olykor vetemedni magukat... De soroljuk hát el az eseményeket:

Szomorú esemény elsősorban is az, hogy egy negyed év óta nem volt esőnk s így az őszi vetések vagy elkésnek, vagy ha fölterítik is a föld kapás növények után, a gabna a por, göröngyök közé szóratik, honnan a szelid és vad szárnyasok által szemeltetik ki, tehát még jövő reményünk is füstbe szállhat... A szüretet pár szőlőbirtokosok kivételével bevégeztük a minőség teljesen kielégít, de a mennyiség a multévi termést tekintve felénél alább olvadt le s ára még is, 10 kr. literje nem kielégítő tán azért emeltetett föl a fogyasztási adó is 17,000 frtról 21,000 frtra!

Hova jutottunk e fogyasztási adó mennyiséggel? minthogy ezelőtt 25 évvel a bérlő 4500 frtal megunkott, most e 4500 frt 21,000 frtra van fölszágazva! Drágán fizetjük meg ha bort akarunk inni. A regále 4000 frt volt még csak néhány évvel is ezelőtt, most 14,000 frt. De ki kell ezt bírni, mint egy barátunk jelszava állítja, de miként az a mi bajunk.

Ezen kalamitásokhoz járulnak még az emberek rosszakaratából keletkezett szomorító események is! midőn banditaként támadják meg botokkal fegyverkezve egymást nappal a nyílt utcákban! És ha ezt műveletlen emberek tenék akkor is botrányoztató volna, de mennylivel inkább botrányos dolog az ilyen, ha ezt művelt emberek teszik. Szégyen pir borítja el arcunkat, ha ezen brutális dologra gondolunk, midőn valaki, — mert pennával tán gyöngye — ellenét visszaverni, a bóhoz folyamodik s azon szégyen éri, hogy a támadó páholtatik el... Nem irunk neveket, annyi kimélettel még is viseltetünk a hevesvérű fiatal emberek iránt, ne hogy ismét szemünkre vethesse, hogy mi ellensége vagyunk.

Boldognak vélheti magát t. szerkesztő ur hogy Mindszenten nincs egy másik lap, minthogy ez esetben ön is félhetne, hogy... sapienti...

De ajánlom azt is t. szerkesztő urnak, hogy ha valaki tisztességesen köszönti „Jó napot“-tal ezt elfogadja, mert különben úgy jár, mint egy csongrádi más ember, ki ellenségét fumigálva, annak köszönését nem fogadta el mintegy ötven ember jelenlétében, melynek osztán lett: „Te rongyos orrátlan, te piszkos, te semmiházi“ stb. címek osztogatása még akkor is, midőn az illető már száz lépésnyi távolban haladt el a sértőtől... Ezen más embernek sem mondom meg a nevét, bár ő most első embernek tartja magát Csongrádon s vannak is, kik ezt úgy is hiszik...

A szerencsétlenség egymást érte a napokban városunkban, minthogy nem volt elég egy eset, csakhamar kelle a másikkal követnie, ugyanis, pár napja, hogy esteli órákban a torony nagy harangja tüzet jelzett s csakugyan Csillag József háza a Tandasi utcában égett, melyre okot szolgáltatott az, hogy Csillag — ki már gyógyítottat is — mint gyenge elméjű, a nejét tetteleg bántalmazta, aki valahogyan kimenekült a kezéből. A férj azt hitte, hogy neje a padlásra menekült, a padlásajtó nyitva lévén, ezt bezárta s a házát fölgyújtotta azon hiszemben, hogy neje is oda fog égni. Azonban a neje a szomszédba menekült s ő hiába várta a neje megégetését, de jótetejű háza elhamvadt. Szerencse, hogy ekkor csöndes idő volt, mert különben Tokaj sorsára juthatott volna Csongrád.

A szerencsétlen s boldogtalan ember őrizet alatt van.

Ezt követte tegnapelőtt egy véletlen ha-

láleset ugyan is. P. városbíró mindenese, Heninger József egy kissé illuminált állapotban vizet akart meríteni a kutból. de egyensúlyt veszítván, a kutba bukott s miután fővel esett a kutba, fejét egy kiálló téglá sarkába ütötte s bár a víz alig volt egyméter a kutban, még is — bár gyors segítség érkezett — mikor már kihúzták a kutból, meg volt halva.

Csak hamar utána jött a hír a vasuti indóháztól, hol bizonyos Nagy Adolf kocsitoló, illetve kapcsolónak éppen a nyakán ment keresztül a vagon kereke s a fejét a törzstől elszakasztá. Mondják, hogy a gépész vigyázatlansága lett volna az oka, hogy Nagy Adolfot, (néhány szerint Nagy Andrást) a kocsi elütötte. A vizsgálat azonnal megtartott ez ügyben.

Egy kevés időre ismét bíró nélkül maradtunk, minthogy Piroska István a leghatározottabb lemondást adta be a szolgabírói hivatalhoz, de ez nem fogadta el véglegesnek lemondását, hanem fölterjesztette a főispán urhoz ki azonnal magához rendelt a lemondott bíró, szép szavakkal s érvekkel meggyőzte arról, hogy Piroska bíró ki a nép bizalmát bírja — vegye vissza lemondását, mit ez azután meg is cselekedett.

Midőn e sorokat bezárnám, ujságolják előttem, hogy mind a két helyi lap — „Csongrád“ és „Tiszavidék“ szerkesztői visszaléptek a szerkesztői állásból. No hát a tegnapi utcai botrány után, nem is lehet csodálkozni... Ime ily dolgokat szült az a pártoskodás, mely annál inkább csodálatos, hogy mind a két házsártos párt tagjai (már tudniillik, akik házsártoskodnak) k o r m á n y p á r t i a k, nem volna csoda, ha a 48-asok házsártoskodnának a kormánypárttal, vagy megfordítva. Régtől fogva aggodalommal gondoltunk e sajnos jelenetre, melyet a hírlapi polemikák okoztak! s midőn az egyik zsurnaliszta kimerte mondani a nagy szót, hogy ha máshol nem, tehát mennykövel fogja sujtani elleneit! „Beleestem, benne vagyok“ most ők is elmondják, kik a spektákulumot előidéztek.

Mi pedig azt kívánjuk, mint aféle földmivelő nép, hogy verje el a haragjokat az Isten egy jó esővel!

Csongrádi.

Helyi és vegyes hírek.

— Jelen számunkból a lefolyt községi közgyűlésről szóló tudósításunk térszűke miatt maradt ki, jövő számunkban fogjuk hozni.

— A körös-tisza-marosi ármentesítő társulat f. hó 19-én tartja rendes közgyűlését Hódmezővásárhelyen, a városháza termében. A közgyűlés tárgyai lesznek: a központi választmány évi jelentése, a fölszólamlási bizottságok jelentése, a társulat gátvédelmi szabályainak módosítása, az 1891-ik évi költségvetés, továbbá egyéb folyó ügyek és indítványok.

— Kérjük hátralékos előfizetőinket az előfizetési pénzek mielőbbi szives kiegyenlítésére.

— Október 6. Mindszent községe is megülte az Aradon kivégzett hősök gyásznapiját szép templomi ünnepélylyel. Ugyanis már előtte való nap a szószékről ki lett hirdetve, hogy e napon gyászszeni tisztelet tartatik az 1849-iki aradi vértanukért s megmagyaráztatott annak jelentősége. A nemzeti gyásznapon 9 orakor Főtisztelendő Keller Lajos hazafias érületű plebános ur ünnepélyes gyászmisét végzett nagyszámu ajtatoskodó közönség részvételével. A mise kezdetét s főbb részeit ünnepi lövések jelezték. A sz. mise alatt fölajánlásra s végezetre szóló ének szövegét ez alkalomra a helybeli lelkész ur írta, mely így hangzott:

Fölajánlásra:

„Szent Főlséged számolyához leborulva járulunk: Áldd meg a hősöket, kikért áldozatot mutatunk. Aradon haltak meg értünk, a hazáért haltak el, Add nekik meg égi vérűk, szívünk azért esdedel.

Sabadságért harcolának, a jogért küzdöttek ők, Emlékük szent hát azért lehet a magyar nemzet előtt! Szobrot állított ma nekik a hálás utóvilág, Ah de az nem adja üdvük, ha kegyelmed elvonád.

Végezetre:

Örök mindenható Isten: Aldozatunk végbement,
Fogadd a hőskértől tőlünk engesztelve odafent,
S add, hogy kik emlékkövére ma lebulott a lepel,
Lelkőkről is úgy lemosva légyen minden bűn s keserv:
S míg a hálás nemzedék jár könyekkel sírjok körül,
Bus szívvvel, hogy az erőszak, mi a földön győz s örül,
Ők az égben boldogultán nézzék büszke bánatunk,
Ugy édessé vál a könnyű s menyynyé vigaszunk!

— A megyei vasutügyi bizottság f. hó 14 én Szentesen értekezletet tart, melyre az érdekeltséghez tartozó községek megbízottjai is meghívottak. Mint értesülünk, vasutügyünk úgy áll, hogy bizton remélhetjük közeli megvalosulását.

— Csongrád megye tanfelügyelőjévé Dr. Tergina Gyula budapesti V. ker. állami főreál iskolai tanár neveztetett ki, az ezen állást ideiglenesen betöltött Kakujay Károly pedig ugyan csak ideiglenes minőségben Fogaras megyébe helyeztetett át.

— A csongrád megyei tanítók f. évi közgyűlésüket Szegeden az elmúlt vasárnap tartották meg. E gyűlésen jelen volt Lévy Ferenc miniszteri osztálytanácsos, megyénk volt tanfelügyelője és ez alkalommal bucsuzott el hivatalosan a tanítói kartól, jelen volt továbbá Dr. Tergina Gyula az ujonnan kinevezett tanfelügyelő is.

— A kik már tollal nem győzik. A Csongrádon megjelenő „Tiszavidék“ és „Csongrád“ szerkesztői már régebb idő óta szenvedélyes szóharcot folytattak lapjukban egymás ellen, minek az lett következménye, hogy az elmúlt vasárnap az utcán csunyán összeverekedtek. Az épületes dolognak folytatása is lett volna, ha a csendőség meg nem akadályozta volna a párbajozni akaró szerkesztőket vérontási szándékukban. Mind ezeknek az az oka, hogy a csongrádi lapok megfélemlítve az elvi harc tisztaságáról, terüket a személyeskedésnek engedik át. Sajnálatos dolognak tartjuk, mert ezzel csak is a sajtó erkölcsi hitelének ártanak.

— Tűz. Az elmúlt hétfőn a délelőtti órákban özv. Major Jánosnének a csucson lévő háza kigyuladt s úgy ez, mint Bozó József háza teljesen leégett. Az oltásban tevékeny részt vett Robiczek Lajosra az égő tető rászakadt s csak nehezen lehetett megmenteni, így is oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy felgyógyulása hetek múlva történhetik csak meg. Ezenkívül még

Takács Mihály is megsérült, habár nem olyan súlyosan. A nagy új fecskendő is majd ott veszett, de mégis sikerült néhány bátor embernek kimenteni.

Beszűntetett gőzhajózás. A „Duna-gőzhajózási társulat“ hozzánk beküldött értesítése szerint, az alacsony vizállás miatt, Szeged és Szolnok közt a hajóközlekedést további intézkedésig beszüntette.

— Öngyilkosság. Liba-Horváth Ignác zsidó-királysági lakos f. hó 8 án tanyáján szí-

ven lötte magát s rögtön szörnyet halt. Végzetes tettét ittas állapotban követte el.

Szerkesztői üzenetek.

S.—L. tanító urnak. Vettük a kéziratot, köszönjük. Jövő számunkban megfogjuk kezdeni közlését.

Levelezőnknek Csongrád. Kérjük jövőre a papírnak csak egyik oldalára írni. Üdvözljük.

Felelősszerkesztő és kiadó tulajdonos
Diamant Manó.

! Vendéglő megnyitás! !

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint a

Bárdos-féle vendéglőt átvettem

s azt a magasabb igényeknek megfelelően teljesen átalakítottam.

Ugyanis vendéglőm be van rendezve úgy, hogy a t. vendégek a legnagyobb kényelemmel időzhetnek nálam, valamint

vendégszobáim

úgy nappalra, mint éjjelre mindig készen állanak, továbbá nappali és éjjeli órákban a legizletesebb

ételek és italok

pontos, gyors és szolid kiszolgálás mellett kaphatók.

Midőn bátor vagyok ezt a n. é. közönség b. tudomására hozni, felemlitem még azt, hogy törekvésem mindig oda fog irányulni, hogy vendéglőm jó hírnévnek örvendhessen.

A nagyérdemű közönség minél tömegesebb látogatását kérve vagyok

Mindszenten, 1890. október hó.

Kész szolgáljuk:

Engel Ignácz.

EUROPA-SZÁLLODA

A Budapest V., Nádor-utca 5. sz. a. „Tigris“ szálloda címét átváltottattuk

„Európa“ szállodára

és azt pazar fényvel újól berendeztük, a modern követelmények szükségére szerint. Az „Európa“ szálloda a főváros legcsodásabb és legalkalmasabb pontján fekszik, közel minden bevásárlási forráshoz és hatóságokhoz. A szálloda több, mint 100 szobával rendelkezik és úgy van berendezve, hogy abban egyes családokat is, akik elkülönítve akarnak lenni, befogadhat.

A kényelmi szempont mellett figyelemmel voltunk a lakók egészségi megőzésére is, azért láttuk el a szállót légfűtéssel, villamos világítással, fűdöszobákkal és telefontal.

Törekvésünk: mérsékelt árak, pontos és gyors kiszolgálás.

A nagy közönség becses figyelmét különösen föl hívjuk eszaládi lakó helyiségeinkre, melyek a fővárosban egyedül az „Európa szálló“ban kaphatók.

A nagy közönség szives látogatását kéri

REUTER F. PLACH F.

a Reuter-féle telep birtokosa, Andrásy-utca 14. szám alatt, a Hungaria nagy szálloda volt szobafőnöke.

SCHLICK-féle

Vasöntöde és Gépgyár
részvénytársaság Budapest

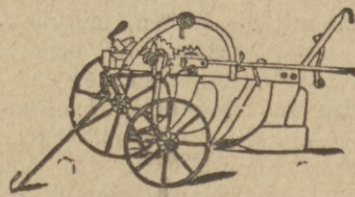
Gyár és irodák:
VI., külső Váci-ut 1696/99. sz.

Városiroda és raktár:
VI., Podmanicky-utca 14. szám.

ajánlja kitünő és szilárd szerkezetű, számos első díjakkal kitüntetett:

SCHLICK-féle szab. 2 és 3 vasu ekéit,

és szabadalmazott mélyítő ekéit,

mélyítő ekéit önzetékkel, eredeti Schlick és Vidats-féle

egyvasu ekéit,

talajmivelő eszközeit, boronált és rögtörő hengereit

SCHLICK-féle szab. „Haladás“ sorbavető gépeit

Szorbavető gépek, többvasu ekékre alkalmazható tengeri- és répa-ültető készülékek. Készletben vannak tovább gőz és járgány cséplő készülékek, gabonatisztító rosták (Baker és Vidats rendszer) takarmánykészítő gépek, tengeri morzsolók és darálók, örlőmalomok és olajmalom berendezések. Eredeti amerikai kévekövő és marokrakó aratógépek és fűkaszáló gépek.

Legjutányosabb árak:

Előnyös fizetési feltételek. Árjegyzékek kívánatra ingyen s bérmentve.

Jegyzet. Van szerencsénk ezennel t. c. üzletbarátaink becses tudomására hozni, hogy noha a VI. Podmanicky utca 14. sz. a. levő irodánk legnagyobb részét a külső váci-uton levő gyártelepünkre helyeztük át, mindazon által ezen irodai helyiségünkben t. üzletbarátaink kényelme érdekében egy városi irodát tartunk fenn, valamint, hogy ugyanott építési cikkeink és gazdasági gépeinkből raktárt létesítettünk. Kiváló tisztelettel

A Schlick-féle vasöntöde részvénytársaság igazgatósága.

